

Anne Hännestrand

Kommunstyrelsen

Antagande av riktlinjer för hantering av hot, våld och otillbörlig påverkan mot förtroendevalda i Danderyds kommun

Ärendet

Kommunstyrelsen antog den 1 december 2014 (129 §) styrdokumentet ”Riktlinjer vid hot och våld mot förtroendevalda i Danderyds kommun”, KS 2014/0135. Kommunfullmäktige har den 7 juni 2021 (94 §) gett kommunstyrelsen i uppdrag att i en översyn av erforderliga styrdokument definiera det ansvar kommunen har för förtroendevalda, eftersom de förtroendevalda inte omfattas av arbetsmiljölagen.

Kommunledningskontoret har tagit fram förslag på nytt styrdokument ”Riktlinjer för hantering av hot, våld och otillbörlig påverkan mot förtroendevalda i Danderyds kommun”.

Kommunledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen inför ny punkt 1.11.1 i sin delegationsordning med införande av ny rubrik ”Polisanmälan”, till delegat *kommunstyrelsens arbetsutskott*, med lydelsen

”Polisanmäla en förtroendevald i Danderyds kommun för brott. Om någon förtroendevald har utsatts för brottet är en förutsättning för polisanmälan på kommunens vägnar, att den förtroendevalda ska ha utsatts i sitt kommunala uppdrag i fullmäktige, fullmäktigeberedning, styrelse, nämnd och utskott.”

2. Kommunstyrelsen inför ny punkt under avsnittet ”Särskilda bemyndiganden och arbetsbeskrivningar för befattningshavare på kommunledningskontoret” i sin delegationsordning, till *säkerhetschef*, med lydelsen

”Agera och vidta erforderliga åtgärder, inbegripet att vara samordnare, kontaktperson, ge stöd och rådgivning, för det fall en förtroendevald utsatts för hot, våld eller otillbörlig påverkan.

Anne Hännestrand

3. Kommunstyrelsen inför nya punkter i sin delegationsordning, till delegat *säkerhetschef*, med lydelsen

Punkt 1.11.2 ”Polisanmäla brott som någon förtroendevald i Danderyds kommun utsatts för i sitt kommunala uppdrag i fullmäktige, fullmäktigeberedning, styrelse, nämnd och utskott, om gärningsmannen är okänd, eller inte förtroendevald i Danderyds kommun med undantag angivet i punkt 1.11.3.”

Punkt 1.11.3 ”Polisanmäla en förtroendevald i Danderyds kommun för stöld enligt 8 kap. 1-2 §§ brottsbalken (1962:700). Om någon förtroendevald har utsatts för brottet är en förutsättning för polisanmälan på kommunens vägnar, att den förtroendevalda ska ha utsatts i sitt kommunala uppdrag i fullmäktige, fullmäktigeberedning, styrelse, nämnd och utskott.”

4. Besluten i punkterna 1, 2 och 3 fattas under förutsättning att kommunfullmäktige antar föreslagna ”Riktlinjer för hantering av hot, våld och otillbörlig påverkan mot förtroendevalda i Danderyds kommun”.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunfullmäktige antar föreslagna ”Riktlinjer för hantering av hot, våld och otillbörlig påverkan mot förtroendevalda i Danderyds kommun”.
2. Kommunfullmäktige upphäver gällande ”Riktlinjer vid hot och våld mot förtroendevalda i Danderyds kommun”.

Kommunledningskontorets utredning

Kommunledningskontoret redogör i detta tjänsteutlåtande för

- Gällande rätt
- Bakgrund
- Statistik
- Risker för demokratin
- Omvärldsbevakning
- De huvudsakliga skillnaderna mellan gällande och föreslagna riktlinjer
- De huvudsakliga inkomna synpunkterna med kommentar

Gällande rätt

Det är ett kommunalt allmänt intresse att förtroendevalda har goda förutsättningar och en trygg miljö att verka i för sitt kommunala uppdrag, 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725). Demokratin värnas på så sätt.

Polismyndigheten har huvudansvaret för förtroendevaldas skydd och för den polisiära handläggningen vid brott mot förtroendevalda. De föreslagna

Anne Hännestrand

riktlinjerna reglerar endast kommunens arbete med dessa frågor, jfr. 2 kap. 2 § kommunallagen.

De förtroendevalda omfattas vidare inte av arbetsmiljölagen (1977:1160), utan vad som gäller för förtroendevalda regleras i kommunens styrdokument på området.

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade den 16 maj 2022 (87 §) att återremittera ärendet till kommunledningskontoret för att en större krets förtroendevalda skulle få möjlighet att lämna synpunkter på riktlinjerna. Samtliga förtroendevalda och ersättare i kommunfullmäktige och kommunstyrelsen har beretts möjlighet att lämna synpunkter muntligen eller skriftligen på de föreslagna riktlinjerna. Synpunkter har kommit in från några enstaka förtroendevalda.

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade den 19 september 2022 (56 §) att återremittera ärendet till kommunledningskontoret för att utreda om det går att inbegripa förtalsbrott i otillbörlig påverkan och precisera hanteringen av polisanmälningar.

Statistik

Kommunledningskontoret lämnar här en kortare redogörelse för statistik. Läs gärna vidare i *Politikernas trygghetsundersökning 2021*¹, och Sveriges Kommuner och Regioners rapport om *Kvinnor och män i politiken*².

Statistiken visar följande

- Det finns identifierade skillnader vad gäller unga och kvinnliga förtroendevalda. År 2020 hade 47 procent kvinnliga förtroendevalda (29 år eller yngre) utsatts, i jämförelse med 35 procent manliga förtroendevalda i samma ålderskategori. Detta kan jämföras med att 13 procent kvinnliga förtroendevalda (70 år eller äldre) och 12 procent manliga förtroendevalda i samma ålderskategori utsatts.³
- Det finns identifierade skillnader vad gäller förtroendevalda på ordförandeposter. År 2020 hade 40 procent kvinnliga ordförande utsatts, i jämförelse 37 procent manliga ordförande. Detta kan jämföras med att 27 procent kvinnliga ordinarie ledamöter och 24 procent manliga ordinarie ledamöter utsatts.⁴

---

¹ Bilaga 4.

² Bilaga 5. Sveriges Kommuner och Regioner tagit fram *Kvinnor och män i politiken* utifrån *Politikernas trygghetsundersökning 2021* och fördjupad data.

³ Bilaga 5, s. 9.

⁴ Bilaga 5, s. 13.

Anne Hännestrand

- Bland förtroendevalda som *inte* själva utsatts, uppger 26 procent att hot och hat påverkar dem i sitt uppdrag.⁵

Risker för demokratin

Den här typen av oönskade handlingar mot förtroendevalda kan leda till att den förtroendevalda inte vågar stå för sin åsikt i en fråga (så kallad *självcensur*) eller att hot, våld och otillbörlig påverkan påverkar besluten som tas. Särskilt anmärkningsvärt bedöms vara att även förtroendevalda som inte själva varit utsatta, ändå påverkas i sitt uppdrag.⁶

Detta kan på sikt leda till

- att förtroendevalda blir en mer homogen grupp (bestående av de som har minst risk att utsättas för hot, våld och otillbörlig påverkan),
- att det demokratiska systemet urholkas (om viljan att bli och vara förtroendevald minskar och självcensuren ökar) och
- att en förtroendevald skadas eller far illa på grund av sitt kommunala uppdrag.

Omvärldsbevakning

Sveriges Kommuner och Regioner har gjort dokumentanalysen *Att hantera hot, hat och våld mot förtroendevalda*.⁷ Det finns många olika exempel på hur kommuner strukturerat sitt arbete i dessa frågor.

- Kommunstyrelsen i Uppsala har antagit ett styrdokument som fastslår att kommunalråden ska betraktas som anställda och få samma möjlighet till stöd.⁸
- Lysekils kommun har antagit omfattande riktlinjer som innehåller att olika befattningar av förtroendevalda tar olika ansvar, samt konkreta råd i händelse av ett hotfullt telefonsamtal, terrorangrepp med mera.⁹

Sveriges Kommuner och Regioner har även tagit fram rapporterna *Olika typer av trakasserier på nätet*¹⁰, *Fördomar om politiker i sociala medier*¹¹ och *Uppdraget som KSO och RSO*¹².

---

⁵ Bilaga 5, s. 15-16.

⁶ Bilaga 5, s. 15-16.

⁷ Bilaga 6.

⁸ Beslut den 16 maj 2018 (§ 79), kommunstyrelsen i Uppsala kommun.

⁹ Beslut den 2018-06-20 (§ 96), kommunfullmäktige i Lysekils kommun.

¹⁰ Bilaga 7.

¹¹ Bilaga 8.

¹² Bilaga 9.

Anne Hännestrand

Samtalstonen

Samtalstonen förtroendevalda emellan sätter tonen för debatten och speglar av sig på allmänheten. En god och respektfull samtalston förtroendevalda emellan lyfts därför upp som en åtgärd för att motverka hot och våld.

- Sveriges Kommuner och Regioner tillhandahåller en utbildning om [samtalstonen i politiken](#)¹³, som riktar sig till förtroendevalda.
- Region Norrbotten har antagit en uppförandekod för regionfullmäktige.¹⁴
- Partier kan, på eget initiativ, komma överens om att hålla en respektfull och saklig ton.

De huvudsakliga skillnaderna mellan gällande och föreslagna riktlinjer

Kommunledningskontoret har bedömt att de gällande riktlinjerna behöver revideras. Nedan redogörs för *de huvudsakliga skillnaderna* mellan föreslagna riktlinjer, nu för beslut, se bilaga 2, och gällande riktlinjer, se bilaga 3.¹⁵

Hänvisningar till arbetsmiljölagstiftningen tas bort

Syftet i gällande riktlinjer är delvis att uppfylla kraven i arbetsmiljölagen och Arbetsmiljöverkets föreskrifter AFS 1993:2. Eftersom förtroendevalda inte omfattas av arbetsmiljölagstiftningen har syftet och innehållet reviderats samt hänvisningar till arbetsmiljölagstiftningen tagits bort i föreslagna riktlinjer.

Det förebyggande och det åtgärdande arbetet

Kommunen identifierar och strukturerar ett förebyggande och ett åtgärdande arbete i föreslagna riktlinjer.

- De förebyggande insatserna planeras, verkställs och utvecklas främst i kommunens löpande säkerhetsarbete. Även de föreslagna riktlinjerna i sig är ett led i det förebyggande arbetet.
- Det åtgärdande arbetet rör hanteringen för det fall en förtroendevald utsatts. I föreslagna riktlinjer regleras kommunens ansvar och hantering vid polisanmälan.

Definitionerna

Definitionerna av de oönskade handlingarna har setts över och modifierats i föreslagna riktlinjer.

---

¹³ <https://skr.se/skr/tjanster/evenemang/hittaevenemang/kalenderhandelser/samtalstonenipolitiken.63801.html>, den 30 augusti 2022.

¹⁴ Beslut den 22-23 november 2017 (§ 109), regionfullmäktige i Region Norrbotten.

¹⁵ Notera att även språkliga, strukturella och mindre ändringar i övrigt gjorts.

Anne Hännestrand

Det går att fundera på om förtal ska ingå i otillbörlig påverkan. Förtal¹⁶ är ett brott som kräver särskild åtalsprövning.¹⁷

Detta betyder att

- huvudregeln är att målsäganden själv ska väcka enskilt åtal,
- men att åklagare kan väcka allmänt åtal om det är påkallat ur allmän synpunkt.¹⁸

Det går att resonera kring den faktiska nyttan av att förtal omfattas i begreppet otillbörlig påverkan, eftersom det, genom den särskilda åtalsprövningen, finns ett begränsat utrymme för att en polisanmälan om förtal ska leda till åtal och slutligen fällande dom. Det finns samtidigt ett demokratiskt värde i att en förtroendevald kan fatta beslut utan att utsättas för förtal och att den förtroendevalda inte lämnas ensam om den har utsatts för förtal i sitt kommunala uppdrag. Kommunledningskontoret bedömer att det går att inbegripa förtal i otillbörlig påverkan. Även om rättsväsendet, och inte kommunen, ska avgöra om något brott har begåtts¹⁹, bör kommunen i bedömningen av om polisanmälan ska ske, rikta in sig på de svårare fallen.

Kommunens och kommunstyrelsens ansvar

Enligt gällande riktlinjer har kommunen ansvaret för de förtroendevaldas säkerhet i samband med att de utövar sitt kommunala uppdrag, vilket fortsätter att gälla i föreslagna riktlinjer med något tillägg.

I gällande riktlinjer har kommunstyrelsens ordförande det formella ansvaret för säkerhets- och arbetsmiljöfrågor, och kommundirektören det övergripande säkerhets- och arbetsmiljöansvaret. I föreslagna riktlinjer tar kommunstyrelsen det övergripande ansvaret för Danderyds kommuns arbete mot våld, hot och otillbörlig påverkan mot förtroendevalda i samband med att de utövar sitt kommunala uppdrag.

- Kommunledningskontoret har övervägt om kommunen ska ta ett särskilt ansvar för ordförandena, kommunalråden eller

---

¹⁶ Jfr. 5 kap. 1 § brottsbalken med innebörd att någon utpekas som brottslig, klandervärd i sitt levnadssätt eller med en uppgift som är ägnad att utsätta personen för andras missaktning.¹⁶

¹⁷ Jfr. 5 kap. 1 och 5 §§ brottsbalken.

¹⁸ I förarbeten till tidigare lagstiftning anfördes att det var *särskilt påkallat ur allmän synpunkt* att väcka åtal om en innehavare av ett ämbete, en tjänst eller allmän befattning utsattes för förtal som avsåg dennes åtgärder i uppdraget (prop. 1962:10 del 3 s. 184 f). // Numera räcker att det finns ett klart samhällsintresse att brottet beivras. Till exempel att det rör sig om särskilt grova uttryck, det finns starka skäl med hänsyn till målsäganden att det allmänna medverkar, eller att förtälet får en stor utbredning i samhället, till exempel via internet. Om en målsägande ”drabbats mycket hårt objektivt sett bör åtal väckas” (prop. 2013/14:47 s. 38).

¹⁹ Jfr. 2 kap. 2 § kommunallagen.

Anne Hännestrand

presidiemedlemmarna eftersom de har en utsatt position.²⁰ Kommunledningskontoret har emellertid funnit att det mest ändamålsenliga för demokratin, är att alla förtroendevalda får behandling på lika villkor i det förebyggande arbetet. I det åtgärdande arbetet ska stöd och insatser sättas in på lika villkor utifrån den hotbild som råder och i dialog med den som utsatts.

- Kommunledningskontoret bedömer att det inte är fullt möjligt eller lämpligt att i förväg identifiera alla eventuella åtgärder som skulle kunna bli aktuella, om en förtroendevald utsatts. Handlingsutrymmet för stöd och insatser ska anpassas till den hotbild som råder och i dialog med den förtroendevalda som utsatts.
- *Hur långt sträcker sig det kommunala uppdraget?* Det är mindre troligt att en förtroendevald skulle utsättas för en oönskad handling tidsmässigt i direkt anslutning till att en nämnd tar ett beslut. Den största risken för den förtroendevalda att utsättas, uppstår sannolikt senare, när beslutet blivit allmänt känt. Det medför att det kommunala uppdraget måste sträcka sig längre, än till enbart tiden för sammanträdet. I det fall en förtroendevald blir hotad på sociala medier eller misshandlad på sin fritid på grund av ett beslut den förtroendevalda tagit i nämnd, bedöms det ingå i det kommunala uppdraget.

Värna sin egen säkerhet

Föreslagna riktlinjer innehåller att förtroendevalda ska värna sin egen säkerhet. Med detta inbegrips att känna till risken att utsättas för hot, våld och otillbörlig påverkan samt att förhålla sig till den. Detta kan till exempel innebära att göra medvetna val om i vilka sammanhang och i vilka forum det är lämpligt att dela med sig av information om sin hemadress, sitt telefonnummer, sin kalender, privata bilder (foton) från sitt hem, på sina familjemedlemmar och så vidare.

Hantering av polisanmälan

Gällande riktlinjer innehåller att förtroendevalda måste ta trakasserier, hot och våld på allvar samt att övergrepp ska polisanmälas. Detta vidhålls, med vissa språkliga modifieringar. Det läggs till att den förtroendevalda anmodas att göra en polisanmälan, genom kommunens eller egen försorg, om denne utsätts för brott i sitt kommunala uppdrag.

1. Om en förtroendevald utsatts för brott i sitt kommunala uppdrag hanteras det inom kommunstyrelsens ansvar. Kommunlednings-

---

²⁰ Jfr. bilaga 5, s. 13.

Anne Hännestrand

kontoret lämnar förslag på delegation till säkerhetschef att besluta om att göra polisanmälan om en förtroendevald utsatts för brott om gärningsmannen är okänd eller inte förtroendevald i Danderyds kommun.

2. Kommunstyrelsen beslutar huruvida kommunen ska polisanmäla en förtroendevald i Danderyds kommun för brott. Kommunledningskontoret lämnar förslag på att kommunstyrelsen ska besluta om delegation till
  - kommunstyrelsens arbetsutskott generellt och
  - säkerhetschefen angående stöld enligt 8 kap. 1-2 §§ brottsbalken.

Nämnda punkter hindrar inte att Polismyndigheten kontaktas om en akut situation uppstår, eller någon person eller något parti från att göra en egen polisanmälan, även mot en förtroendevald.

Under kommunstyrelsens beslutsfattande i den andra punkten ska kommunens beslut bestå i huruvida kommunen, på kommunens vägnar, ska göra en polisanmälan eller inte. Rättskipande myndigheter har uppdraget att avgöra huruvida något brott har begåtts.²¹ Bedömningen bör vidare inte överpröva den utsattes upplevelse av händelsen.

Övrigt

Föreslagna riktlinjer harmoniserar med styrdokumentet Riktlinjer för säkerhet som gäller för hela kommunens verksamhet, senast reviderade och beslutade av kommunstyrelsen den 24 maj 2021 (81 §).²²

De huvudsakliga inkomna synpunkterna med kommentar

Här redogörs för huvudsakliga inkomna synpunkter under och efter remissomgången på riktlinjerna med kommunledningskontorets kommentar.²³ Förtroendevaldas förslag som har inkorporerats i riktlinjerna nämns inte särskilt.

Riktlinjernas avsnitt 3.3 om otillbörlig påverkan

- Förtroendevald har föreslagit att begreppet otillbörlig påverkan ska syfta till att påverka den förtroendevaldas beslut.

Kommunledningskontoret bedömer att förtroendevalda har stort inflytande även i andra situationer och har förtydligat att den oönskade

---

²¹ Jfr. 2 kap. 2 § kommunallagen.

²² KS 2021/0213.

²³ Notera att även språkliga, strukturella och andra ändringar kan ha gjorts efter remissomgången.

Anne Hännestrand

händelsen ska ske i syfte att påverka den förtroendevalda i dennes kommunala uppdrag.

Riktlinjernas avsnitt 4.2 om kommunstyrelsens ansvar

- Förtroendevalda har framfört oro över att den förtroendevalda som utsatts måste informera kommunstyrelsen om vad den varit med om, och att händelsen riskerar att bli politiserad.

Kommunledningskontoret lämnar förslag på att kommunstyrelsen ska besluta om delegation till säkerhetschef och kommunstyrelsens arbetsutskott.

Riktlinjernas avsnitt 5 om hantering av polisanmälan

- Förtroendevald har föreslagit att kommunstyrelsen ska ta samtliga beslut om kommunen ska göra en polisanmälan, alltså oavsett vem som är misstänkt gärningsman.

Kommunledningskontoret bedömer att förslaget riskerar att fördröja polisanmälan. Kommunledningskontoret lämnar förslag på delegation till kommunstyrelsens arbetsutskott och säkerhetschef.

- Kommunstyrelsens arbetsutskott har återremitterat ärendet med uppdrag att precisera hanteringen av polisanmälningar.²⁴ Det har påtalats att stöld inte borde tynga kommunstyrelsen eller kommunstyrelsens arbetsutskott.

Kommunledningskontoret lämnar förslag på delegation av polisanmälan av förtroendevald dels gällande stöld enligt 8 kap. 1-2 §§ brottsbalken till delegat säkerhetschef, dels gällande brott generellt till delegat kommunstyrelsens arbetsutskott. Se även nästa punkt.

- Förtroendevalda har menat att ledamöter förväntas rösta enligt partiloyalitet och att ärendet inte kommer få en objektiv prövning om kommunstyrelsen ska besluta om en förtroendevald ska polisanmälas. Förtroendevald har vidare lämnat förslag på att namn på personer avidentifieras i underlaget som tas fram för beslut.

I de fall någon utsätts för oönskade händelser så utgör detta ett hot mot demokratin och är inte i sig en partipolitisk färgad fråga. Kommunledningskontoret har inte kunnat identifiera något annat organ som kan ta beslut på kommunens vägnar.²⁵ Det bedöms inte lämpligt att beslut tas i kommunfullmäktige mot bakgrund av ärendenas känsliga natur. Här bör noteras att kommunstyrelsen har möjlighet att genom delegation besluta

---

²⁴ Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut den 19 september 2022 (56 §).

²⁵ Jfr. 6 kap. 3 § 2 st. kommunallagen.

Anne Hännestrand

att säkerhetschefen ska hantera och polisanmäla ärenden, även där misstänkt gärningsman är förtroendevald.

Kommunledningskontoret lämnar förslag på delegation till kommunstyrelsens arbetsutskott och säkerhetschef. Det är tekniskt möjligt att avidentifiera namn på personer i underlaget. Emellertid genererar anonymisering administrativt merarbete och troligtvis är omständigheterna redan kända, varför detta inte närmare regleras i styrdokumentsform.

Övriga synpunkter på riktlinjerna

- Förtroendevald har föreslagit att riktlinjerna ska innehålla fler detaljer, särskilt eftersom riktlinjer ska innehålla en ”detaljerad vägledning för hur kommunen ska agera inom ett ansvarsområde”.²⁶

Kommunledningskontoret bedömer att riktlinjerna har en lämplig detaljnivå. Det måste finnas ett utrymme att anpassa stöd och insatser utifrån den hotbild som råder och dialog med den förtroendevalda.

Konsekvenser för barn och unga

Föreslagna riktlinjer, som värnar om demokratin och den demokratiska processen, medför indirekt positiva konsekvenser för barn och unga. Inga negativa konsekvenser för barn och unga har identifierats.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet om att anta föreslagna riktlinjer och kommunens löpande arbete i dessa frågor hanteras inom kommunens satta budgetramar.

Johan Lindberg
Kommundirektör

Patrik Hansson
Administrativ chef

Handlingar i ärendet

1. Tjänsteutlåtande, Antagande av riktlinjer för hantering av hot, våld och otillbörlig påverkan mot förtroendevalda i Danderyds kommun
2. Föreslagna, Riktlinjer för hantering av hot, våld och otillbörlig påverkan mot förtroendevalda i Danderyds kommun
3. Gällande, Riktlinjer vid hot och våld mot förtroendevalda i Danderyds kommun

---

²⁶ Jfr. Riktlinjer om styrande och stödjande dokument, DK 2022:13, beslutade av Danderyds kommuns kommunfullmäktige den 30 maj 2022 (87§).

Anne Hännestrand

4. Brottsförebyggande Rådet, *Politikernas trygghetsundersökning 2021*, Förtroendevaldas utsatthet och oro för trakasserier, hot och våld 2020, Rapport 2021:13
5. Sveriges Kommuner och Regioner, *Kvinnor och män i politiken*, Risker och konsekvenser av att bli utsatt för hot, hat och våld, mars 2022
6. Sveriges Kommuner och Regioner, *Att hantera hot, hat och våld mot förtroendevalda*, En analys av styrande dokument i kommuner och regioner, 2019
7. Sveriges Kommuner och Regioner, *Olika typer av trakasserier på nätet*, 2021
8. Sveriges Kommuner och Regioner, *Fördomar om politiker på sociala medier*, 2021
9. Sveriges Kommuner och Regioner, *Uppdraget som KSO och RSO*, En enkätstudie om innehållet i uppdraget, arbetsmiljön och behov av utveckling, 2021

Expedieras
Samtliga förtroendevalda
Samtliga nämnder